

Locuinti'a Redactorului

Cancelari'a Redactiunii

Sra'ta tragatoriului
(Lóvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decatu numai de la corespundintii regularii ai „Federatiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnaiu politicu, literaru, comercialu si economicu.

Va essi Joula si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . . . 5 „ „ „
Pre anulu intregu . . . . . 10 „ „ „

Pentru Roman'a:

prea intregu 30 Fr. = 30 Lei v.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insetiunt:

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrala pentru fiesce-care publicatiune separatu. In locul deschisu 20 cr. de linia.

Unu esemplaru costa 10 cr.

Pest'a, 21. Febr., 5. Martiu, 1873.

Bugetulu ministeriului cultelor si allu instructiunii publice s'a macinat, restedia inca bugetulu ministeriului justitiei, care s'au si luat in desbatere, asta data fara discursiune generale, ce ea ce va grabi votarea per partes, ca astfelu restulu lunei acestei a se se intrebuintiedie pentru votarea altoru legi de urgentia, precum legea pentru urcarea d'ariloru (de la case, d'arile personali, timbrulu etc.) prin cari guvernulu vre se-si acopere deficitele crescute si crescande cu tote ca plusulu ce va resulta d'in acestea, si a nume de la urcarea timbrului, va fi numai una picatura de apa in mare. Procedur'a guvernului semena multu cu a cellu estinu la farina si scumpu la teritie, a fara de acest'a urcarea d'ariloru amintite, mai allessu a timbrului, appessa mai multu pre cei saraci, precandu omenii bursei, adeca toti speculantii cu milioanele, sunt scutiti de dare. Assemene darea de la pamentu este forte disproportionata, dar acest'a nu se pote schimba pana candu nu se va regula catastrulu.

Bugetulu ministeriului cultelor si allu instructiunii publice au datu, ca si in toti annii, si asta data ansa la reclamatiuni d'in partea deputatoru romanu. Constatamu cu placere cumca si deputatii deakisti inca incepu a si descoperi nemultumirile loru facia cu proiectata ministeriului, care purarea ama preteste de a refusa ori ce ajutoriu neinsemnatu instituteloru romane de cultura. Deputatulu Alesdului D. Gozman a n u, dupa ce se espectorasse forte aspru in conferinti'a clubului Deakistiloru, unde in d'illele trecute interpellasse pre ministrulu-pres. Slavi pentru numirea noului prefectu in Zaranadu, in siedinti'a de alta eri a camerei redica cuventulu pentru urcarea sumei ce se da ajutoriu clerului rom. de ambe confessiunile, arretandu lips'a si neajunsele cu cari se lupta preutii si invetatorii satesci, totodata fece propunerea ca sum'a preliminaru in bugetu pentru gimnasiulu rom. d'in Brasieiu, care d'in caus'a conditiunii remane neredicata, se se dee fara conditiune. Totu assemene propunere fece la punctulu resp. si D. dep. Dem. Bonciu. Ministrulu Trefort, cu multu sentiu de ecitate declarà, ca coditiunea (de a numi ad vires ajutorinlui cati-va professori) nu dsa au pusu-o si ca prin urmare, nefiindu a sa, nu tiene la d'ing'a. Camera era aproape dispusa a primi propunerile (Gozmanu-Bonciu) dar' presiedintele camerei D. Bitau, mai iritatu ca alta data (pote fi ca chiaru in acea di primisse respunsulu Dlui Elia Macellariu) incepù a face incurcatura prin splicatiunile salle celle inopportune, refusandu totodata Dlui Partheniu Cosma cuventulu, puse mai antaiu la votu propunerea comisiunii financiare, care fiesce, fiindu adoptata, fece superflua propunerea Gozmanu-Bonciu. — D. Parth. Cosma si-resbuna indata alta di in contr'a iurbanitatii presiedintelui si spuse in interpellatiunea addressata ministru lui, ceea ce dorià se spuna mai nainte de votarea subsidiulu de 4000 fl. gimnasiulu de Brasieiu. Cu tote acestea presiedintele comittendu inconvenientulu si attentatulu adese ori intrebuintiatu din parte-i in contr'a deputatoru neplacuti lui si partitei salle, si a ajunsu scopulu, sau mai bine: au

eludatu scopulu Dlui Cosma, care voa se face propunerea, ca subsidiulu ce 4000 fl. se se sterga d'in bugetu cu dreptu cuventu, ca-ce este pura amagire si addeverata batujocura a votà cu persistentia summe cu conditiuni nu numai neacceptabile, dar' dejà neacceptate! Ar fi fostu curiosu spectaclu a vedè pre deputatii magiar. perplessi, cu tote ca curagiulu pana la nerusinare, facia cu ori ce pretensiune a Romaniloru, nu li-a lipsitu neci odata si nu li-ar fi lipsitu neci asta data, a votà chiaru stergerea d'in bugetu a subsidiulu desu ammintitu.

Revenindu la propunerea anteriore a Dlui dep. Dem. Bonciu, cu privire la infiintiarea de gimnasie de statu romanesci, cu parere de reu trebuie se numimu nefericita ideea amicului nostru condeputatu, de a cere camerei infiintiarea de gimnasie de statu pentru romanu! adeca addeverate caldàri de magiarisatiune. Nu gimnasie noue, ci ajutorie numai celloru essistenti ceremu noi si pretendemu in poterea dreptulu ce au contribuabili romanu pentru immensele d'ari si sacrificie ce adducu ei patriei, fara ca cellu pucinu unu procentu se se reitorca si spre folosulu loru. Cu astfelu de cereri adi mane ne vomu pomeni ca guvernulu va staru a infiintià câte unu gimnasiu de statu numitu romanescu, dar' in realitate magiaru, nu in locuri lipsite de institute, ci d. o. la Brasieiu, Blasiu, etc unde avemu alle nostre spre a le paralisà pre acestea buna ora ca Serbiloru la Neuplant'a! D'in acestu incidentu nu potemu a nu ni esprime dorinti'a de a vedè pre deputatii rom. de partit'a nat. in numeru mai completu la dieta si a se tienè conferentie in cari se se iee la discursiune tote cestiunile mai momentose, apoi discursiune a supra procederei solidari.

Diurnulu celu mai officiosu allu guvernulu ung. „Pesther Loyd“ in editiunea sa de eri ser'a publica in estrassu cam enigmaticu respunsulu ce D. Elia Macellariu, deputatulu oppidulu Hatiegu, dede presiedintelui Camerei, la invitatiunea de a si occupà loculu in camer'a deputatoru. Pentru noi respunsulu nu este enigmaticu, cunoscemu causele pentru cari Dsa nu vre se intre in Camer'a d'in Pest'a, dar' trebuie se-lu cunosea si publiculu cellu mare si mai allessu cellu strainu, d'in asta causa este de doritu ca acellu respusu de importan-tia se se publice câtu de currendu per extensum, ca-ce D. Bitau nu-lu va publicà, neci cetera lui in Camera nu se va admitte. Speramu ca D. Ioachim Murèsianu inca va da unu assemene respusu demnu de unu romanu zelosu de interesele natiunii salle. Apoi vine rondulu allegatoriloru d'a se arretà si ei demni de allessi loru si a perseverà toties quoties, ca se vedia stapanii dillei si se vedia lumea nemultumirea Romaniloru. Asià trebuie se se faca in tote cercurile electorali unde allegatorii romanu au avutu majoritatea voturiloru, acest'a ar fi fostu addeverat, a passivitate activa era nu prin inertia passiva a lassà se se veresca corruptiuna si a se da argumentu stapaniloru d'a affirmà ca cercurile rom. sunt reprezentate.

Nemtii d'in Cislaiani'a au inceputu a mai slabì d'in zelulu cellu mare pentru reforme. Comisiunea emissa pentru esaminarea si desbaterea proiectulu

legii electorale tiene ce e dreptu, siedintie preste siedintie, inse d'in tote lucràrile salle se vede, ca nu desvolta prea mare activitate; terrenulu pre care s'a pusu acestu proiectu de reforma nu este destullu de solidu, pentru ca nu este naturalu, nu este practicabilu, si astfelu face pre membrii comisiunii nu numai a si trage de diece ori seama, pana ce decidu odata, ci li insuffla chiaru ingrigirea, ca acestu proiectu de lege va poté se devina simburele unoru complicatiuni nu numai nedorite, ci chiaru funeste. Curanda, membru allu comisiunii, a propusu, ca judaniloru d'in Leopole, cari toti ca unulu sunt fideli constitutiunii, se li se assecure unu locu de deputatu in senatulu imperialu. Facia cu acesta propunere inse ministrulu de interne a dechiaratu, ca pentru unu assemenea cercu electoralu nu essista procedintia in ordenea electorale de pana acum, si afara de aceea guvernulu n'are de cugetu a creà cercuri electorali confessiunale. In urm'a acestei dechiaratiuni d. Curanda si-a retrasu propunerea.

Adunarea nationale d'in Versalli'a se pare a fi ajunsu era-si acolo, de unde a plecatu. Pre 1 Martiu se acceptà, ca crisea referitoria la elaboratulu comisiunii de 30. se va resolve definitivu; se vorbià pre atunci, ca Thiers va aderà facia cu elaboratulu comisiunii pre langa politic'a intonata in mesajulu seu si ducele de Broglie va retrage propusetiunile comisiunii; deci, terrenulu se preparasse astfelu, ca si candu Thiers ar fi avutu de cugetu, ca dupa o balanciare asiè de indelungata, se puna capetu comediei prin unu passu resolutu si decisivu facia cu monarchistii. Acest'a inse a fostu numai o manopera, carea pre multi i-a pacalitu si lassatu cu budiele inflata, de-ora-ce s'a intemplatu tocmai contrariulu. Nu dlu Thiers a lnatu cuventulu se appere politic'a guvernulu, ci d. Dufaure, ministrulu de justitia, si nu politic'a d'in mesajiu s'a accentuatu d'in partea guvernulu, ci pactulu de la Bordeaux. D. Dufaure si-luà refugiulu la discursulu ce d. Thiers l'a pronuniatu in 10 Martiu 1871, si pre a carni base s'a facutu pactulu de la Bordeaux; ellu cità d'in acellu discursu passagiale celle mai ponderose, prin cari d. Thiers a appellatu atunci la sentiulu toturoru francesiloru, monarchisti si republicani, ca se pactedie si se puna capetu certelor de partita. Astfelu republic'a de si a remasu si pre venitoriu ca forma de guvernare, totu-si ea e numai provisoria si nu definitiva. Cestiunea „Republica ori Monarchia“ nu s'a resolutu, si precum se vede, va da inca multu de lucru pana se va resolve.

Respunsulu metropolitulu Gregorie d'in Ruscicu la adress'a Romaniloru d'in eparchi'a TULCEA.

Stimabili locuitori Romanu din eparchi'a Tulcei, iubiti cu Domnulu ai nostri fii, se fia mil'a lui Dumnedieu asup'a vostra, era d'in parte-ne er-tare si bine cuventare!

Fiindu ca toti dreptu-maritii chrestini d'in eparchi'a Silistrei trebuie se fia sub conducerea autoritatii nostre religiose, conformu statuteloru firmanulu imperiale, noi amu primitu cu draga anima rugaciunea d'in petitiunea vostra, adressata de currundu si

prin care solicitati: „se vi se dee drepturi bissericesci nationali. fiindu o nationalitate distincta.“ Noi venimu si ve assicuramu, ca besseric'a nostra bulgara, cea santa si orthodoxa, se conduce de principiile egalitatii si fraternitatii; prin urmare, vediedu, ca cererile vostre sunt juste, in numele Exarchiei, decidemu:

1. Toti Romanii, din tote eparchiele nostre, au dreptulu de a avè besserica exclusivu Romana, unde ei voru face liberu serviciulu divin in limb'a lor.

2. Romanii se constitue o Epitropia compusa d'in membrii laici, de nationalitatea lor, a carei presiedintia se fie confiata unui consiliariu facundu parte din cleru, totu Romanu, allessu de càtra Romanu si confirmatu de noi. Presiedintele Epitropiei va comunicà locutienetoriulu nostru d'in tienutulu respectivu (Tulcea) decisiunile Consiliulu, care le va pune in executare.

3. Epitropi'a romana va judecà veri-ce neintellegeri religiose d'intre Romanu (de se voru ivi); va staru a supra veri-carei affaceri, atatu d'in orasiu câtu si d'in tienutulu Eparchiei, si va avè dreptulu a tinè siedintie nationali, in limitele statuteloru concedate noue.

4. Presiedintele epitropiei romane va avè dreptulu a dá Romaniloru acte de cununie, cari i se voru incredintia, tienendu si o stricta socotela asup'a baniloru primiti, si la fie care s'esse lune va depune banii adunati locotitiorulu nostru, dupa ce va popri partea, care se cuvine Epitropiei romane, dupa statute, adeca s'esse lei pentru epitropi'a romana, era s'esse lei pentru metropola.

5. Drepturile nostre archieresce de la Romanu, se voru adunà prin presiedintele Epitropiei romane, si ni se voru predà cu comptu regulatu, dupa ce se voru popri pentru Romanu câte lei duoi de cununia, dupa statute, summ'a ce se popresce si de la cellelalte epitropie. „Trompet'a Carp.“

Camer'a reprezentatoru Ungariei.

Siedinti'a de la 28. Febr. 1873.

Siedinti'a se deschide la 10 ore d'in di.

Ladislau Makray interpelledia pre ministrulu de cultu si instructiune publica, ca are de cugetu se essaminadie procedur'a comitetulu ce administradia fundulu de montura allu graniteloru regimentulu I rom. (de Orlatu), de-ora-ce tinerii studeosi d'in communitatile ce formara acestu regimentu pana acum nu se impartiescu de nici unu felu de ajutoriu d'in acestu fundu? — Interpellatiunea se presinta in scrisu ministrulu concerninte.

Camer'a trece apoi la ordenea dillei si incepe desbaterea speciale a supra bugetulu ministeriului cultelor si instructiunii publice.

Trefort, ministrulu instructiunii publice, id cuventulu si mai inainte de a se incepe desbaterea atrage attentionea camerei a supra impregiararii, ca nu d-sa, ci antecessorulu dsalle a pregatitu bugetulu. D-sa inse a primitu a primitu de allu seu acestu bugetu si inca cu occasiunea pertractarii lui in comisiunea financiaria a dechiaratu, ca adera la parerile comisiunii intru câtu aceste attingu laterea financiaria. Ce e dreptu, d'in mai multe parti i s'a dissu, ca se aiba mai multa cutedian-tia. Daca are cutedian-tia seuu ba, acest'a nu se tiene de dsa a judecà; atata inse pote observà, ca cutedian-tia este de mai multe

feliuri, după care ce dsa nu-si bate capulu, cu osebite este unu feliu de cutediantia ce provine d'in usiurate de miute, si daca dsa ar vrè sè aiba acest'a cutediantia, ar potè sè face ca sè i se votedie nisce summe asiè de mari, pre cari apoi ministrulu de finencie n'ar fi in stare sè le accopere.

Se incepe apoi discussiunea speciale. La titulu referitoriu la inspectorii scolari se nasce una desbattere mai lunga. Institutiunea inspectorilor scolari ne atinge de aproape si pre noi, pentru ca este o institutiune ce stă in strinsa legatura cu intentiunile si scopurile de magiarisare. Dreptu aceea ni jace in interessu sè vedemu ce pareri desvolta unulu seau altu oratoru ungurescu despre acestu fetu allu loru.

A. Molnár partinesce sporirea inspectorilor scolari, căci — dice oratorele — institutiunea acestoru inspectorii pentru aceea n'a coresponsu pana acum chiamării salle, pentru că numerulu inspectorilor a fostu micu. De alta parte apoi trebuie regulata si institutiunea inasa-si. Trebuie ca inspectorilor scolari sè li se deè mai mare cercu de activitate mai vertosu facia cu communitatile. Belgia pote sè multumescă rezultatele cascigate pre terrenulu instructiunii poporali numai impregiarării, că a datu inspectorilor scolari drepturi mai mari.

Eduardus Zsedényi crede că in Belgia inspectorii scolari potu areta mai mari rezultate si mai bunu succesu pre terrenulu instructiunii, dar intrebarea este, că ore in directiune liberale se crescu pruncii acolo? La noi inspectorii scolari in locu sè nisuesca a se infintia cătu mai multe scole, si au tientitu si tientescu mai multu intru acolo, ca sè prefaca scolele confessiunale in comunale. Oratorele este contra sporirii numerului inspectorilor scolari.

Ios. Madarász presinta unu proiectu de resolutiune pentru stergerea intregii summe preliminate pentru inspectorii scolari.

Colomanus Tiszaz este de parerea, că defectele institutiunii inspectorilor scolari nu se potu delaturá prin sporirea numerului loru, ci mai vertosu prin regularea institutiunii. Face apoi attentu pre ministrulu de instructiune, că mai bine ar lucrá, daca ar tramite a casa pre cei 4 inspectorii d'in camera, de cătu sè cera sporirea numerului loru.

Ant. Csengery face ore-cari reflexiuni la celle ce a dissu deputatulu Molnár. In America — dice oratorele — inspectorii scolari n'au altu cercu de activitate, de cătu a da deslucru, a admonia si a repportá, si pre acesta calle ei sciu areta rezultate straordenarie. Oratorele scie forte bine, că alte staturi dau mai mari drepturi inspectorilor scolari, dar acesta impregiarare d'in punctulu de vedere allu principiilor generale nu se pote approbá. Dlu Molnár cunosce totu asiè de bine ca si dau acelle Scille si Caribde, printre cari au trebuitu sè vesledie ungurii candu au croitu legea scolara. D'intre altele oratorele amentesce de o camdata numai ponderositatea cea mare a autonomiei confessiuniloru. In fine oratorele votedia contra sporirii numerului inspectoriloru.

Se pune apoi la votu summa de 230.880 fl. propusa de commissiunea financiaria pentru inspectorii scolari si se accepta.

La titulu despre instituttele de mediulocu, d. deputatu nationalu Demetriu Bonciu presinta unu proiectu de resolutiune, după care camera ar avè sè insarcinedie pre ministrulu instructiunii publice, ca in bugetulu anulu 1874. sè preliminarie spesele necesarie pentru infiintarea unui gimnasiu de statu cu limb'a propnerii romanesc.

Col. Tiszaz accepta acestu proiectu de resolutiune, de-ora-ce se basedia pre lege.

Ministrulu Trefort, după ce permite, că nu dubitedia nici decatu in loialitatea nationalitatiloru, ba ca individu are chiaru si simpatia pentru elle si pune mare pondu pre interesele loru de cultura: marturisesce totu-si că nu cutedia a acceptá proiectulu dlui Bonciu, si roga totodata camera ca nice ea sè nu-lu accepte acuma, ci sè-lu lasse pana atunci, candu in genere va fi vorb'a numai de instituttele de mediulocu. — Ministrulu observa mai departe, că dac. tinerimea romana seau de alta nationalitate va absolve tote clasele gimnasiale in institute unde tote studeele se propnuu in limb'a romana, atunci ce va face acesta tinerime candu va avè sè intre in instituttele superioare, in cari, după impregiarările de facia numai in limb'a magiara se pote propune. Si apoi daca nationalitatile voru sè fia partasie in tote affacerile, publice, precum si in legislativa, de buna sama

d'in sîrurile acellei tinerimi, carea a percursu tote clasele gimnasiale in limb'a romana, nu voru potè allege assemeni barbati, cari sè vorbesca limb'a magiara asiè de perfectu, ca d. Bonciu. Afara de aceea pentru unu astfelu de gimnasiu nici nu s'ar potè aflá intre nationalitatile poteri calificate pentru tota catedrele.

Cestiunea se pune apoi la votu si se votedia 91,613 fl. pentru gimnasiale de statu, ér proiectulu de resolutiune allu dlui Bonciu se respinge.

Siedinti'a de la 1. Martiu 1873.

Siedinti'a se deschide la tempulu indatenatu.

Svetozaru Mileticu intreba pre ministrulu de interne, că are de cugetu sè respunda catu mai curendu la interpellatiunea ce i-a adressatu cu privire la allegerea de primaru in Neuplant'a? Se comunica ministrului concerninte.

Camera trece apoi la ordenea dllei si mai inainte de tote in desbattere consemnatiunea 15 a petiuniloru pertractate de commissiunea petitiunaria. Cele mai multe petitiuni se tramittu la ministeriele respective, conformu propuneriloru commissiunii.

Ministrulu-presiedinte presinta apoi repportulu curtii de comptabilitate despre pensiunile ce impovaredia statulu precum si observatiunile guvernului la acestu repportu. Totodata comunica, că curtea de comptabilitate a presintatu guvernului si repportulu despre regularea sistematica a manipulatiunii salle proprie si a intregi corptabilitati de statu; cere iose consentimentulu camerei, ca guvernulu sè-i pota presentá acestu reportu numai la inceputulu sessiunii prosime. Se accorda.

Urmedia continuarea desbaterii speciale a supra bugetulu ministeriului Culteloru si instructiunii publice. La discussiunea titlulu despre scolele poporale i-au parte mai multi oratori. Mappede „monarchie ostrunguresci“ intr-o dusse si folosite pana acum in scolele poporale dau anea la o discussiune nu numai lunga, ci si infocata. Cei mai multi oratori combattu aceste mape ca pra nisce mediuloce de investimentu ce sunt contra conceptulu si ideei de statu ungurescu independente. Cu una caventu, se scremu muntii si — esse siorecele, căci pre langa tota vorb'a multa lucrulu remane cum a fostu.

Siedinti'a de la 3. Martiu 1873.

Siedinti'a se deschide la 10 ore d'in di.

Joanu Kiss adressedia ministrului de interne urmatori'a interpellatiune: Avendu in vedere, că Ferdinandu Hösler s'a numitu de comite supremu allu comitatulu Zarandu, fara a se fi comunicatu ce-va despre trecutulu si meritele acestui barbatu, precum cere usulu; considerandu apoi, că unu individu cu acellu-a-si nume in anii 1848/9 a servitu in astrele ruseseci si după aceea sub regimulu lui Bach, si că publiculu crede, că acestu Hösler este indenticu cu conducatorulu rusesecu, — intreba pre ministrulu de interne, că are cunoscentia despre trecutulu dlui Hösler? si daca nu, apoi are de cugetu a se informá, si la casu candu acestu Hösler va sè fia identicu cu cellu ce in anii 1848/9 a servitu in castrele ruseseci, sè-lu redico d'in postulu seu si in sensulu §-lui 27 allu art. de lege 44 d'in 1848 sè denumescă altu comite supremu? —

Interpellatiunea se comunica in scrisu ministrului respectiv.

Svetozaru Mileticu inea adressedia ministrulu de cultu si instructiune publica doue interpellatiuni. Prin cea de antia intreba pre ministru, că are cunoscentia despre procedur'a commissariulu reg. Majthenyi, care in butulu statutulu sanctionatu de M. Sa a dissolvatu efori'a gimnasiulu de Neuplant'a si a demisiunatu pre doi professori? Daca are cunoscentia, apoi cum cugeta ministrulu sè justifice acesta procedere? La casu contariu inse, cugeta dlu ministru a trage pre commissariulu respundere si a restituf efori'a era-si in statulu seu de mai inainte?

Prin a doua interpellatiune intreba pre ministru, că are cunoscentia despre impregiararea, că commissariulu reg. a voitu sè fortiedie pre unu professoriu de la gimnasiulu d'in Neuplant'a, ca sè face serviciulu de spionu la redactiunea foiei „Zastava,“ pentru care serviciu i-a promis unu postu rentabilu; ér la casulu contrariu demisiune d'in postulu seu detentiune in servitie mititari si persicutiune continua? Scie apoi ministrulu că professoriulu

respectiv, spre a-si salvá onorea si spre a scapá de sufferintiele ce l'aru fi acceptatu, ăa trebuitu sè fuga in Serbia, prin care passu si-a nimicitu totu viitorulu in Ungaria? — a casu inse, candu ministrulu n'ar avè cunoscentia despre acest'a are ellu cellu pucinu de cugetu a ordoná invistigatiune contra acestei procederi si a trage la respundere pre commissariulu reg. care ca organu allu guvernului a abusatu de poterea sa si in modu asiè de umilu a tentatu onorea unui cive constitutionali, i-a nimicitu essistenti'a si viitorulu seu si allu familiei salle?

Ambele interpellatiuni se comunica ministrului concerninte.

Georgiu Nagy presinta apoi urmatoriulu proiectu de resolutiune: Camera insarcinedia pre ministrulu de cultu si instructiune publica, ca in repportulu seu despre starea affaceriloru cultulu si instructiunii sè deè deslucire, că in ce modu s'au intrebuintiatu pana acum summele votate pentru ajutorarea invetiatoriloru poporali; ér pre venitoriu sè arete d'in capulu loculu, că in ce modu se voru intrebuintia summele ce se voru preliminará in fia-care anu spre acestu scopu. — Proiectulu se va tipari si la tempulu seu se va pertractá.

Camera trece apoi la continuarea desbaterii speciale a supra bugetulu ministeriului culteloru si instructiunii publice. Se incepe desbattere a asupra bugetulu estraordenariu. Pentru scopuri besericesci sunt preliminarati 310.000 fl. Commissiunea financiaria propune, ca acesta summa sè se strapanu in bugetulu ordenariu.

Ionu Gozmanu cere ca preutiloru si invetiatoriloru romani de ambe confessiunile, cari sunt seraci si reu seau nici de cătu dotati, sè li se deè ajutorie correspunditorie d'in vister'a statulu; totu odata oratorele cere ca summa preliminarata pentru gimnasiulu rom. de Brasiovu sè se votedie fara conditiunile ce s'au pusu pana acum. Dsa atinge acesta cestiunea totu că n'a ajunsu inca a se pertractá; dar si-reserva dreptulu, ca la discussiunea celloru 4000 fl. preliminarati pentru gimnasiulu de Brasiovu, sè presinte una motiune in sensulu indicatu, adeca pentru votarea summei fara acelle conditiuni, cari nici pana acum nu s'au acceptatu d'in partea eforiei acellu gimnasiu si nici pre venitoriu nu se voru potè acceptá.

Dupa acest'a camera votedie summa preliminarata pentru scopuri besericesci si totu odata decide, ca acesta summa sè se treca in bugetulu ordenariu.

Urmedia a se pertractá ajutorulu de 4000 fl. preliminarati pentru gimnasiulu de Brasiovu. Commissiunea financiaria sustiene conditiunile de pana acum, adeca ca statulu, care dá acestu ajutoriu, sè aiba dreptu de ingerintia, sè numescă patru professori, si totodata propune ca summa sè se treca in bugetulu ordenariu.

Deputatulu Gozmanu face motiunea despre care amu amentitu mai susu. Assemeenea si deputatulu nationalu D. Bonciu presinta unu proiectu de resolutiune totu in acellu intellesu, ca summa acest'a sè se votedie fara conditiune.

Ne mai fiindu nici unu oratoru insinuat a vorbi la acestu objectu, presiedintele ordona votisarea. D. deputatu nationalu Parteniu Cosma voiesce se vorbesca, dfeundu că s'a insinuat la notariulu Wächter (sassu d'io Brasiovu.) Presiedintele nu-i dá cuventu, prestandu de noa, că nu s'a insinuat.

La votare se accepta propunerile commissiunii financiaria, ér motiunea deput. Gozmanu si proiectulu de resolutiune a deput. Bonciu se respingu.

Hatiegu, in dillele ultime alle lui Fauru.

Domule Redactoru!

D'in tote anghiurile locuite de Romani mai apare candu si candu pe aren'a publicatii câte o corespondentia, câte o comunicare despre noutatile d'in dillei numai tier'a Hatiegului, d'in acestu coltsioru de tierra, atatu de plinu cu monumente alle gloriei strabune, — nu se mai dá nice unu sunetu, nu se mai face nice o miscare, atatu de multu ne-amu cufundatu in abisulu indiferentismulu! — De si nu me sentu competente a redicá eu lintlulu tacerei mortuarie, in care ne-amu inveluitu asiè de bine, totu-si cu permissiunea domriei Vostre, me voiu incercá a intrebienè pe on. publicu cettoriu cu enarrarea evenimenteloru mai recente, nu d'in tierra Hatiegului, ci d'in oppidulu Hatiegu.

De la allegerea ablegatulu dietalu, intem-

plata asta-vèra in Juliu, nemicu nou, nemic interesantu pana in dillele abie trecute. In 16 Februariu, Dominoca desu de demanètia, apare pe strade, ca unu alter pasia, in tota pomp'a si marirea, Mari'a sa d. Comite alu oppidulu. — Toti se intrebau, toti se avorbiau: mane in 17 va fi organizarea magistratulu oppidanu, de aceea ni se areta d. Comite ca unu raru si curiosu fenomenu. — Una seriositate barbatesca se cetea de pre faciele toturoru, parè că toti presentu fortunu'a ce se apropiá. Si cum? caudu sciau bine, că legea pentru organizarea municipieloru, — ca si tote celcalalte legi unguresci, — astu-feliu s'a croitu si nascutu d'in fantasii asiatica, in cătu nice nu te ucide, nice nu te lasa sè traiosci, fora numai te sugruma; — si ca sè aiba cine te sugrumá pana la omorire, s'a pusu in fruntea oppideloru pseudo-autonome câte unu Comite, — adevarata plaga egiptena, — in cătu vrendu nevrendu trebuie sè creda omulu că: legislativ'a Ungariei are intentiune serioa, d'a adduce legi cătu se pote numai de defectuose pentru tierra si nationalitati.

Invinte de a intrá in materi'a obiectulu, voiu se amintescu că: Comitulu municipalu constá d'in 48 membri, 24 virilisti, 24 allessi, cei allessi sunt toti romani, ér virilii diumetate romani, diumetate armeni, unguri, nemti, pare-mi-se si judei; — asiè-dara 36 romani, 12 straini. — Acum sè trecemu la actulu allegerei. — Conformu legei, d'in partea Comitulu s'au allessu prin acclamatiune trei membri romani, barbati demni de incredere, ér d'in partea Comitulu s'au denumitu alti trei: unu armènu, unu neamtii unguritu si unu armènu magiarisatu, adea d'in tote nationalitatile, după espressionea d. Comite. — D'in acesti 6 barbati in frunte cu Comitete s'a compusu Commissiunea candidatoria, va se difca d'in 4 unguri si trei romani intr'unu oppidu aproape curatu romanu.

La 6 orés'er aerá sè se intrunésca commissiunea candidatoria, dar' pre semne d. Comite nu erá inca in chiaru cu ceea ce avè sè face, pentru aceea a amenatu intrunirea pana demaneti'a in 18 Fauru. In aceea di, după intrunire, s'a processu la candidarea pentru postulu de primariu, — seau Consule in limb'a noua, — pentru occuparea carni-a erau insinuat, trei romani, unu magiaru, unu d'io cestiuna anni nica, — fostu priu Hatiegu, nice nu s'a presentatu in persona la Comitete, nice nu s'a insinuat in scrisu, precum pretinde legea, fora numai prin unu altulu allu treilea, si unu armènu comerciant in locu. — Cei trei membri romani, — d'in respectulu bunoi intiellegeri si condusi de sentiulu ospitalitati, — care la romanu totu de una a fostu prea abusivu, — indata la inceputu au pretinsu că sè intre in candidare toti cinci concurentii — Comitete a reflectatu că: in candidare nu potu intrá numai acei concurenti, cari sunt omeni liberi, fora de nice una occatiune, cum amu dice: Comisari de ventu, dar' flamandi ca sè pota manca multu, si asiè incepe cu nullificarea aptitudinei comercianteluu armènu, ca apoi sè treca la postulu primariu si comerciantu romanu. Membrii romani, — pricepudu bine că. aceste-su totu atâtea uneltiri pentru restornarea fostulu primariu N. Petroviciu, barbatu stimatu de intrega populatiunea, romanu plinu de energia si devotamentu nationalu, — nepotendu calcá mandatulu datu de alegutori numai de cătu a abdfu si in loculu loru s'au allessu alti trei. — Cu acesti-a s'a cascigatu atâta, că in cursulu vorbiriloru au venit la ideea pactării, deci de cătra sèra p.e langa cei 7 membri, s'au mai allessu inca 8 că sè pactedie, dar' fora nice unu rezultatu, căci comitele a calaritu totu pre aceea că: fostulu primariu, pre care romanii vreau sè-lu allega cu ori-ce pretiu, nu potè sè intre in candidatiune, pentru că agendele-i comerciali sunt cu multu mai ingreunatorie, de cătu că sè-i conceda a portá unu officiu magistratulu, si ca fratii romani sè se convinga că desulu nu lucrédia d'n ucra de rasa, nu va concede intrarea in candidatiune nice comercianteluu armonu. Astu-feliu lucrulu remase nedecisu pana in diu'a urmatoria.

In 19 Februariu, magistratulu nostru resare d la momentu, că buretii după ploia. — Maioritarea commissiunei candidatorie, adeca cei trei unguri si cu Comitete delaturá, prin cellu mai crassu arbitriu, pre toti concurentii, cari au displacutu a totu potentiei loru. — Apoi se suspinde siedinti'a pe câte-va minute, in tempulu acestu-a membrii romanii ai Comitulu ai asternu unu protestu energicu, prin care areta in că: in urm'a fortiei opressive, ei nu potú res-

punde era-si cu fortia, fora se retragu cu toti de la allegare.

Atunci pasiesce la midilocu eroulu dillei Vicarinlu foraneu, celebrulu intrigant d'in iunetia si renumitu codardu in cause natiunali, omu datatu a portá slepulu catoliciloru, per escelentiam a plebanului localu, si recrutandu inca vr'o patru romani d'intre membrii comitetului d'impreuna cu cei 12 virili neromani, dupa bunulu loru placu si calcandu legea in modullu cellu mai flagrante, allegu respective denumescu de consule pe Ambrosiu Bersanu, omulu ingagementelor, omu de care mai tare s'a feritu poporulu, nu pentru cá dora nu ar' fi calificatu, ci tocma' pentru cá e prea calificatu; — nu pentru-cá dora nu ar' fi romanu, ci pentru-cá de multu, pre candu nice nu se vorbia de organizare, a inceputu a tiese la comploturi, a se vérif sub cod'a Unguriloru d'in crescutu pana in talpe, in cátu allegerea membriloru comitetului, n'a votisatu pentru densulu cu pucina si forte neinsemnata esepiune, — de cátu numai Unguri. Se allego apoi protonotariu, se allego doi senatori, unu romanu complotistu si comerciantele arménu mentiuatatu mai susu, carele nu s'a potutu candidá pentru postulu de primariu, fiindu-cá e comerciantu si asié prea ocupatu, dar' s'a candidatu si allesu pentru postulu de senatoru cu care sunt imbinate cu multu mai multe lucrári, de cátu cu cellu de primariu. Aici se pote prinde cu man'a diabolic'a intentiune a Comitetulu! Aci se areta pana la evidentia, cá Comitetele e legea si legea e Comitetele, ca Comitii oppideloru nu sunt alta de cátu o sarcina, carea appésca cu greutatea plumbului pe grumadii bieteloru municipie pseudo-autonome. S'au allesu apoi cancellistii totu dupa acelu-a-si calapodu, in urma s'a depusu jramentulu prescriu.

Asta feliu noi avemu personalulu magistratulu allesu pentru noi fora de noi, si contra' voiei nostre dupa placulu Unguriloru si a unoru obiecle de alle loru, croite j'din pandia romanesca. —

Teiusiu (Transilv.) 29. Jan.* 1873.

Dle Red! De multu nu vi-am mai scrisu cáte ce-va si de pre aici, nu inse d'in lips'a abundantia ei mai allesu pentru cá materialulu ce continuu ni-arú poté dá de lucru este odiosu, si murdariu in asié mesura, cátu si cellu mai pacientu omu se intorce de cátra d'insulu cu dispretiu si indignatiune, nici meritedia se-si intorca cine-va atentiune asup'a lui — am omisu a ve scrie despre atari materije chiaru si pentru cá se nu se dica cumca noi si diuistic'a nostra ne batemu capulu numai totu cu atari denunciari, asié s'ar fi dissu noue — dar cá se se vedea cum isensitiu nostru, poruncitori ambla cu capulu ruptu a ni da anse — se se veda uritiunea si murdari'a cu care sub cea mai falsa forma de administrare a justitiei ne tiranisedia, — veniu a ve relatá asta data despre restauratiunea comunale (conform. art. 18). templatá cátra finea annului espiratu — Nu voiu se fiu lungu — nici voiu aminti diversele appucature s'rete, si alte mamele, cu cari d. Solgabiró Vas, cu adeptii sei uccidea spiritulu legii fora nici o pesare — si in butulu oia caroru remustrári d'in partea nostra.

Voiu accentuá numai, cá restaurare comunale o scose la la calle asié, cátu 700 de suflete magiari — gidani, au in representanti'a comunale 15. voturi éra 1300 de suflete romani abiá au 5. omeni in Comitetulu comunale: — Si acést'a ori cátu e de batatorie la ochi, inca totu nu adimple mesur'a abusuriloru si a vorniciei irrationale a lucrului — mai este nu sciu ce paragrafu (art. 13-34.) a numitei legi — cá Comitetulu ori representanti'a comunale are dreptulu de a lucra in numele comunee, si hotaririle lui a se lua ca hotarite si applacitate de intrega Commun'a — Si in acestu respectu, ce se vedi? Commun'a [respectiv magiarii] Tiusiu supplicasse ca se mai capete unu allu treile tergu de tierra pre 20. Febr., ministeriulu a si ac-

*)Cu parere de reu trebuie se marturisimu, cá, ratcindu-se acesta corresp. pintre harthiele Red. publicarea se face cam intardiatu, dar a reclamá in contra' abusuriloru neci candu nu este tardu, de altmintrea ve assecurámu, cá vomu cercá noi insi-ne actulu resp. la minist. si de vomu affá inconvenientulu, vomu cere inlaturarea lui, de va fi necessariu chiaru si prin interpellatiune in Camera. Red.

cordata cererea sub Nr. 1380 (1872) magiarii nostri cu solgabirenu in frunte comitetu d'ca, cá tergulu s'a cerutu pentru beserice'a reformata, si asié cu una voce si decudu cá venitele acestu tergu le dau ei magiarii [d'in Comitetu in numele Comuni] in folosulu besericeei reformate. Audfti lucru in espressibile, — 20—30 de reformati au capetatu de la ministeriu dreptulu de inca unu tergu. — Sau facu, cá tergulu applacitate de ministru in favorea Communei se fia numai in folosulu loru.

Nu sciu cum este resolutiunea ministeriale cá n'am vedintu-o, noue nu ni este concessu a o vedé, coconulu Solgabirenu nu concede nici arreta.

Sé vedi numai ce o se fia, cá reformatii au si essarendatu tergulu la unu judanu. — Granitieri — ca stapani a regaliloru si a altoru doue terguri, inca au essarendatu acestu tergu capetatu de currendu, la altu judanu. S'a facutu cu adevratu remustratiune la prefectura in contra' Procedurii comitetului Teiusianu si a Solgabireului, dar domni de la prefectura, fiindu cá se pote sé li venia lucrulu la socotela a-lu traganá, nu voru resolví nemice'a pana pre 20. Febr., si apoi atunci candu va fi la luarea vamei, cine scie ce se pote templá.

Sunt cu adevratu momentose aceste lucruri, fiinduca atingu immediatu vietii poporului si tindu a i stinge si cea mai de pre urma schintea a consciintiei de sine — de aceea ve rogu a le accentuá si a ve redicá cu tota poterea cuventulu in contra' loru inaintea lumei si a intregu onoratulu publicu — cá se se vedea pana unde se intinde cugetulu stapanitoriloru si impilatoriloru de a estirpá totu ce nu e asiaticu. S. . .

Agiresiu (Selagiu) 2. Martisoru, 1873.

Dle Red! Daca suntemu de accordu cu cei ce sustienu cá numai poporulu cultu va fi in stare in aceste tempuri critice a-si conservá tesaurii cei mai scumpi: religiunea, limb'a si natiunalitatea, pentru a caroru sustienere strabunii au rabdatu chiaru martiriu; si daca considerámu cá numai scientia ni pote assecurá drepturile ce ni competu ca cetatiani, si eventualiminte ni pote recastigá collea perduta — pentru cá scientia este „potere” — daca considerámu cá numai invetiatur'a e medioculu ce ni pote pune bas'a pentru una stare materiale mai imbucuratoria, atunci fora indodéla trebuie sé cugetámu seriosu la starea acellei institutiuni ce si-are devis'a „luminarea si inaintarea poporului,” trebuie sé cugetámu seriosu la starea scolei, nesuindu a o inaintá. Localu ce ni compete in cadrulu poporeloru culte numai asié lu-vomu poté occupá cu demnitate, daca nesuindu d'in tote poterile a ne adaptá cu nectarulu cunoscientieloru spirituali, a ne desvoltá spiritalmintu; vomu conlucrá d'in respoteri pentru inaintarea nostra materiale, vomu fi capaci a exploata in interesulu inavutirci nostre totu ramulu d'in care potemu trage folosu.

Ecce chiamarea, pre cátu de sublima pre atáta de grea a scolei poporale!

Ar fi illusoriu a presupune cá dor'a essercitandu scol'a poporale scientiele primitive-cititulu, scrissulu si calculatulu si-ar' fi implinitu missiunea ce o are.

Abatendu-ne de la legea scole care prescrie obiectele de invetiamentu pentru scolele poporale, urmedia d'in natur'a lucrului cá una instructiune ratiunale nu pote se nu lee in consideratiune si scientiele asié numite reali seu naturali. A nu face cunoscutu pre prunculu economulu cu animaliele, plantele, mineraliele ce se affa in giurulu lui, si cu cari ellu are de a face in tota vietii sa, ar insemná a perde d'in vedere scopulu educatiunei si allu instructiunei. Nu numai cá e prescrissa, daru e necessitate imperativa ca invetiaceiloru scoleloru poporale se li-se dee instructiunea primaria d'in toti ramii scientieloru; — dorere inse, ceea ce s'a dissu mai de multe ori, ni lipsescu manualele scole. Abiá se edá ici si colea, cáte unu manualu si acelu-a necompletu, care inca nefindu spriginitu asié precum ar trebui, autorele sistédia completarea lui.

Ore pena candu, fratiloru invetiatori acesta indifferentia!

In annulu trecutu s'a edata prin Dlu Cosm'a A n c 'a, directoriu la scol'a normale d'in Nasandú una istoria naturale (partea zoologi-

ca) pentru pruncii scolei poporale. — Acestu opusioru e cu atátu mai recumendaveru pentru fia care scola poporala cu cátu e compusu pre basea principieloru scolei noue, fiindu in-tocmitu dupa procedur'a sintetice; e uniculu manualu asfeliu intocmitu, in ramulu acestu-a. — Sé nu fimu indiferenti, collegiloru, se spriginimu cu cuvenita caldura pre acei barbati espteri, cari intindiendu-ni succursulu binevoitoriu ni ajuta spre a ni poté impliní greua nostra missiune.

Cátu pentru Dlu Cosm'a Anca sperámu, cá cátu mai ingraba vomu fi avisati despre apparinti'a celoru lalti doue fascicli d'in istoria naturale.

Nu sciu daca Vi-a venitu la cunoscentia seu ba, Dle Red. cá in tipografi'a Tribunei romane d'in Iassi a apparutu „P e d a g o g i a” de memoritoriulu Simione B a r n u t i u.

Acesta pretiuita carte, care ar face onore nu miserei nostre literature scole, ci si literaturei ori carei alte natiuni mai inaintate, e pana de tote dílele pentru invetiatoriulu devotatu chiamaréu s'alle. Credu cá nu va lipsi acesta multu pretinta carte nici de la unu invetiatoriu romanu, cu atátu mai vertosu cá e de unu pretiu moderatu, fiindu numai cu 5 1/2 sfauti. — Asié se fia!

I o a n e I a r d a.

Ocolisiulu-Mare, 30. Jan. 1873.

Onorab. Dle Red! Ve rogu a-mi da pucintelu locu in colonele pretiuitulu diurnalu ce redigetí, cá ci voiu sé aretu in scurte lineamente ce mare calamitate sunt liftele judane pre capulu bietulu poporu de la sate.

In comitatulu Turdei nu se affa mai nici o communitate, unde se nu se fi incubatu cáte unu judanu, ori ca birtasiu, ori ca negutiatori, ori chiaru ca proprietariu. Poporulu nepricupu, pucinu esptu si prin urmare usioru de sedusu i tiene de omeni banosi, precum iatr'adveru unii si sunt, pentru aceea de cáte ori ajunge pre unulu seu altulu vre-o lipsa mai mare si urgenta alerga indata la judanu spre a luá de la ellu cáti-va floreni imprumatu. Judanulu i si dá, inse pretinde de la bietulu omu in locu de camata addeverata in bani, cáte-va mesure (ferdele) de bucate, ori vre-o cáte-va lantiuri de pamentu: seu daca si stipuledia camet'a i in bani gat'a, apoi cere nisce procente de te prindu fiori si te inspaimantedi numai candu audi. Si Astfeiu de insielatiuni se in templa cu redicatu'a.

La o invoiela de aceste s'au intemplatu de au fostu de facia mai multi insi, candu unu lietu de romanu, avendu trebuintia de vre-o 12 fl. v. a. si nepotendu capeta acesta summa d'in altu locu, a fostu silitu a o cere de la birtasiulu judanu S. Joska, care de presinte este Rotschildulu communitatii nostre. Judanulu i-a si datu summ'a ceruta, inse sub conditiunea. ca de la 17. Jan. 1873. pana in 23 Aprile c. v. adeca pre unu tempu de trei lune si cincí díle, candu adeca debitorulu are sé-i reintorca banii imprumutati, sé-i dee de-odata si camet'a una oia cu mnelu; prin urmare oia cu mnelu la primavera pote se faca — sa nu dicu mai multu — 8 fl. v. a. ceea ce nici de cátu nu este strictu pretiuitu, de-ora-ce in tempuri mai bune pretiulu unei oie cu mnelu se urca pana la 12 fl. Calculandu deci cei 8 fl. interesse de trei luni dupa capitalu de 12 fl. pre annulu intregu essu 31 fl. 94 cr. interesse, o summa acest'a, care este aproape de trei ori mai mare ca capitalulu.

Acest'a mi-au comunicatu-o tocmai unii d'intre cei ce au fostu de facia la invoielasi in urma si judanulu marturisí addeverulu. Ba avendu occasiune d'a poté conversá cu densulu si d'a lu intrebá mai de un'a, mai de alt'a, judanulu mi descoperi si alteliu de insielatiuni; intre altele dísse: „Ei! acest'a cameta nu e mare, ci asculta sé-ti spunu; eu nu dau bani pre tempu indelungatu, ci numai pre septimana seu luna, si asié omenii nu se tienu insielati, cá-ci dupa 1 fl. ceru numai 30 cr. cameta pre luna.” Apoi se nu fia banosi judanii usurari. Fia-care 100 fl. li adduce pre annu interesse de 360 fl.; o summa aproape de patru ori mai mare ca capitalulu. Afara de acest'a, apoi cáte bucate duse cu traist'a, cáte galitie, oue si alte lucruri se mai scotu d'in casa' sateanului plugariu si se dau judanului seu pentru unu pretiu baccatelu in bani, seu pentru rachi'a otravitoria, pentru luminári, a caroru festila e mai grosa de cátu volumenulu de seu, pentru aprindiore si alte maruntfisiari.

Deci de aici se pote vedé, cá cea mai mare calamitate pre capulu bietulu poporu necultu si neinvetiatu la crutiare, sunt judanii, aceste lipitori, cari sugu sangele si storcú maduv'a sateanului agricoltoru. Si cum s'ar poté ore delatará acestu reu? Cine sunt in prim'a linia chiamati a luminá poporulu, a-i aretá prepasti'a si abisulu ce insu-si si-lu pregatesce, si a-lu indemná la crutiare si mai mare pretiuire a fructulu osteneleloru s'alle? La acesta intrebare numai asié se pote respunde, daca pretiui si invetiatorii aru premerge poporulu nu numai cu esemple de crutiare, ci l'ar indemná si induplecá prin svaturi salutarie a nu-si mai face de lucru cu judanii, si dacá in modu pipaibulu i-arú aretá avantajulu ce ar resulu d'iu o economia mai buna si d'in crutiarea agonisintieloru s'alle. Spre acest'a inse cu osebire invetiatorii cultivati, desteri si priceputi ni lipsescu si asfeliu reulu in locu se scada, cresce pre dí ce merge.*

N. Manciu.

Objectele incurse pentru lotteri'a besericee d'in Dev'a.

(Urmare.)

48. Unu annelu de auru cu petra pretios'a.
49. Unu portu-orologiu lucratu de mergele: Dn'a Ev'a Moldovanu, Dev'a.
50. Una icona lucrata cu senile: Dn'a Maria Cosma, Zelau.
51. Cinci esempl. gramatica ungura-romana a Dlu Andreiu Cosma, Zelau.
52. Unu pocalu de argintu.
53. Una sararnitia de porcellan: Du'a Anna Petco, Dev'a.
54. Una sierpariu de catifea brodatu cu firu pentru costumu romanescu: Dsior'a Veronica Petco, Dev'a.
55. Una perina brodata cu lana si perle: Dsior'a Wilhelmin'a Moldovanu, Dev'a.
56. Una cuthia (etui) cu siese tacámuri de argintu: Dn'a Catarina de Mocioni, Pest'a.
57. Unu albumu de catifea cu portretulu Dnei Constantia de Dunca-Schiau: Dn'a Ann'a Galu, Abrudu.
58. Unu siurtiu lucratu de atia: Dsior'a Eugeni'a Galu Abrudu.
59. Unu portofoliu brodatu cu margelle si senile: Dn'a Ioseph'a Ciura n. Popovicu Abrudu.
60. Una vasa de porcellanu pentru tabacu
61. Unu portu-sugare de porcellanu: Dn'a Elisabet'a Issecutz, Dev'a.
62. Una cuthia cu parfumuri: Dn'a Lengyel n. Almasi, Dev'a.
63. Una garnitura de sfetnice: Dsior'a Maria Maister, Dev'a.
64. Una cassetta de lucru maestrosu lucrata cu mineralie, si impodobita cu broderie: Dn'a Maria Popsiu de Harsianu, Zalatzna.
65. Una mobila de nucu impodobita cu broderie de mutassu, firu si lana lucrate pre catifea, ce pote serví de pusu carti sau note: Dsior'a Teores'a Pipopu, Zalatzna.
66. Un'a corficia de bilete lucrata d'in mineralie impodobita cu broderie pre catifea: Dsior'a Ida Pipsiu, Zalatzna.
67. Una vasa de porcellanu pentru tabacu.
68. Diece antimacasare de fulu: Dn'a Rosa Issecutz. Dev'a.

*) Nu este de ajunsu aretá reulu inaintea publicitatii, cá-ci prin acest'a nu numai cá nu ajutamú si contribuimú la delaturarea lui, ci d'in contra numai ni aretamú noi insi-ne ticatosele. Nu este prostu cellu ce mananca siepte pani, ci este prostu celle ce i le dá. Judanulu numai acolo se incuba, unde affa pre cine se mulga si suga. O communitate cu conducatori interessati de binele comunee si allu locuitoriloru ei totu-de-un'a va affá midiloculu si callea d'a scapá de plag'a judanesca. Ore sateanulu in casu de novoia n'ar luá mai bucurosu unu imprumutu d'in lad'a (cass'a) besericee séu a comunee, ci interesse mai mici, de cáte ce la judanulu fáre suffletu si consciintia? Apoi contra' beuterei de otrava judanesca nu s'ar poté ore affrá remediulu? Nu ni vine a crede, ná unu tieranu, cáte de necultu sa fia ellu, n'ar poté se intiellega, daca i s'ar spune, cáte de periculosu este pentru essistinti'a sa judanulu, pre care lu ingrasie si infunda cu fructulu osteneleloru s'alle, si apoi intiellegendu acest'a nu s'ar mai conteni seu chiaru obligá d'a ignorá si ocolí pre judanu. Pentru unu asemene scopu se infintiedia chiaru si societati; si daca nici aceste, adeca forta morala nu ajuta, se iau apoi mesure chiaru si d'in partea antistieloru comunali in acesta privintia. Candu poporulu va ajunge la unu gradu de cultura mai mare, atunci de siguru tote aceste nu voru mai fi de lipsa. Red.

69. Unu cutia de porcellanu pentru sugare: Dn'a Bertha Salancy, Alb'a-Jul'a.

Scimu d'in sorginte siguru, că sunt multe domne ce sunt decise a face generose donațiuni pentru Lotter'ia besericea d'in Dev'a, inse voiescu a tramite obiectele cu pucinu înainte d'a se trage lotter'ia. Ne grabimu a face cunoscutu, că numai obiectele incurse sau insinuate pana la 15 Martiu potu figurá in a cęsta lotter'ia.

La 15 Martiu avendu a se imprime bilettele si pre bilette numeri cascigatori, rogămu pre tote domnele ce au bine-voitori'a iutentiune d'a ne mai tramite obiecte pentru acestu scopu sau sę trimitta obiectele, sau sę isinuedie ce si cęte obiecte voiescu a spedia. Speditiunea se pote efectua pana la finele lui Martiu ęr' insinuarea numai pana la 15 Martiu irrevocabilu.

Pres. Com.

Constant'ia de Dunca-Schiau m. p.

Comitetulu francesu pentru tramiterea gratuita de cęrti francese la Slavi si la Romani.

„Resbelulu desastrosu prin care amu trecut, ni a revelatu simpatiele ce nutrescu pentru Franc'ia unele d'in populatiuni, prea pucinu cunoscute pana adi. Slavii Austriei, cari lupta de seculi contra veciniloru lor Nemti; Romanii, cari sunt frati cu noi prin comunitate de limba si de origine, ni-a datu, in timp'i nenorociriloru nostre, dovedi de simpatie pentru cari nu scimu cum se le fimu mai recunoscutori. Nu potemu se li multumimu mai bine de cętu procurandu-le midilode d'a sciintia cu limba si cu literatur'a nostra. Ei iubescu Franc'ia prin instinctu, dar' li este cu greu a o cunosce de ajunsu; ei sunt despartiti de Franc'ia prin German'ia; li se impune o cultura cu totulu germana; la ei cęrtile francese sunt forte rari si cu unu pretin forte urcatu.“

„Vremu se punemu pre Franc'ia in comunicatiune cu amicii sęi destulu de nepretuiti pana acum. Celu mai bunu midilocu este a li procurá gratisu cęrtile francese de cari sunt lipsiti.“

„Ne propunemu a tramite renduri-renduri professoriloru, societętiloru sciintifice si literarie, intruniloru studintiloru d'in Prag'a, Posen, Lemberg, Pest'a, Sabiu, Zagrab'ia, Laibach etc..., opere de gramatica, istoria, literatura sciintie etc.“

„Printre barbatii invetiati si omenii d'in lumea buna, nu este unulu care sę nu pota gasi in bibliotec'a s'a ore-cari volumine devenite nefolositorie. Aceste volumine, distribuite bine in tiere, unde sunt necunoscute, voru face serviciu mari prin propagarea ideelor nostre, facandu mai bine cunoscuta Franc'ia.“

„La o asemenea fapta patriotica, invitămu noi pe toti aceia cari tienu a mantienę si a intinde influint'a morala a Franc'iei in strainetate. Vomu fi fericiti a prim'i de pre acumu daruri, fia in cęrti, fia in bani pentru cumperare de cęrti.“

„Sperămu in buna-vointia a Societętiloru savante si in DD. autori si editori. Asociandu-se la oper'a nostra, voru face celu mai mare serviciu literatur'ei nationali.“

„Ori cedonatoriulu pote designá insusi destinatiunea donatiunii. Ori-ce opera, va portá numele donatorulu de va dori.“

„Pentru cereri si informatiuni, sę se adresedie la DD. Gaidoz, profesoru la scoala de sciintie politice 32 Rue Madame, Paris.“

„Hovelacque, directoru alu Revistei limbistice, 2, Rue Plęchier, Paris.“

„Leger, doctoru ęs lettres. 30. Quai d'Orléans, Paris.“

„Emile Picot, vice consulu, 7. Place d'Eylau, Paris.“

„Si, cum vedeti, ideea Comitetulu este cu totulu practica. Ea nu pote de

cętu sę fia bine primita de cętra populatiunile slave si romane.

„Dar' membrii Comitetulu nu voru poté cunosce cu essactitate numerulu societętiloru si trebuintiloru fia-carei-a. Este deci de trebuintia ca, chiaru de acumu, sę-si faca cunoscute dorintiele, adressandu-se in scrisu la un'a din persoane indicate mai susu.

„Debuturile Comitetulu voru fi feresce forte modeste ellu nu va potea responde la tote cererile ce i se voru adressá, dar' va luá nota si se va silf a le satisface mai tardu.“

„Se intielege de sine-si, cę Comitetulu nu pote lua asupra-i sarcina cheltueleuru de transportu, care in genere se va efectua prin mica-vitesa (Frachtgut), lassandu portulu in greutatea destinatoriloru.“

„Comitetulu se va silf a adoptá, pe cętu va fi cu potintia, natur'a scrisoriloru tramise in trebuintiele particulare alle donatoriloru; cęrtile sciintifice, de esemplu, voru fi rezervate studintiloru, operile de teologia Seminarielor etc.“

„Credu neaperatu a mai aminti aci, cę pentru scrisorile adressate d'in Austri'a in Franc'ia, francarea este, de 25 cruceri, si cę Comitetulu va fi silf a refusá scrisorile cari nu voru fi francate de ajunsu.“

„Finindu, potu amintiá, cę s'a si adunatu unu mare numeru de opere, si cę preste cęte-va dile vomu si face prim'a tramitere de cęrti.“

VARIETATI.

*(Numiri de telegrafiste.) Ministeriulu de agricultura, industria si comereiu a denumitu vre-o 32 domne si fete, candidate de telegrafia, de telegrafiste la desehbitele statii de telegrafia d'in tierra.

*(Musica de pisice.) Episcopulu Strossmayer, trecundu in caletori'a sa prin Cinci-beserice neobrasnie'a tenerime d'acolo luintempina cu musica de pisice pentru tienti'a sa anti-magiara.

*(Reuniunea agronomica) d'a la vendiaro vre-o 400,000 arbori tineri de acatie si fragi, pomi de prim'a calitate de mere, pere, marile, persice, ciresie si visine, de cęte 1-8 anni, Assemene mai multe mie fragi de anana, mi'a cu 9 fl. v. a. Se potu procurá de la casariulu reuniunii (Pest'a, strada Ueló, 12).

*(Raruesemplariu.) Intre productiunile de industria casnica, ce sau tramisu dlui Xantus, d'in comunitatea Baciu (districtulu Brasieului) se afla si o pandia de mesa, chindisita cu flori rosie, de o feta de acolo An'a Capitanu, carei-a i lipescu ambele mani. Ea adeca se nutreaca, imbraca si peptena in lips'a manelor cu doue degete de la peciorulu ei celu dreptu, tocmasi asid, cę candu aru possede ambele mani.

*(Convocare.) Tenerimea romana d'in Bud'a Pest'a este convocata la Adunarea generale, ce se va tienę in 9 Marte, la 4 ore d. m. in localtatile societętii de lectura, si la care comitetulu balulu romanu va presintá ratiocinulu despre afacerile sale.

*(Necrologu) Petru Dragosiu, preutul Siciului, in decursu de 18 anni desvoltandu admirabila activitate pre terenulu familiare, scolasticu, nationale si besericescu, in prim'a Martiu si-a datu sufletulu sęu nobilu in manile Creatorulu, in allu 42-le annu altu etętii sale. Pre repausatulu lu deplangu cu lacrima ferbinti socia-sa Maria Dragosiu nascuta Popu, fi: Isidoru studentu in Careii-Mari, Arsenthiu si Avramu minorenni. Fratii: Vasiliu Dragosiu preotu in Satu-micu si Sor'a: Florea Dragosiu preutesa in Siumelcisiu de impreunę cu alte multe rudenie, nepoti si amici, si in urma lu deplange „scel'a" cę au perdutu pre patronulu sęu. Pia-i tierrin'a usiora si memori'a binecventata. — (Gavr. Cord. inv. in Siciulu Silvaniei.)

(Literatura.) „Desceptarea lui Traianu" este titlulu poemei dramatice, prin care dlu Josifu Vulcanu adduce

unu frumosu donu publiculu cetitoriu allu „Familiei" si chiaru natiunei intregu. In timpulu acestu-a de ammortire si indiferentismu generale, poetii mai remassera „angerii paditori" ai limbei, natiunalitętii si intereselor romane; ei ni canta mustrandu-ne, imbarbandu-ne si insuffetindu-ne, doine de unu venitoriu ferice ce este meni'u pentru Romanime in cartea Provedintiei. Ideea poemei este cea mai innalta, cea mai santa: venitorulu frumosu, unitatea romana! Sentiemintele, celle mai profunde, adevratu romane. Poem'a se incepe cu „poetulu", carele plange sortea presinta a natiunei si eschiamo, cę d'aca Traianu ar inviá d'in morti ar imbraccá si ellu doliu. Traianu appare ca prin minune si incuragędia pre poetulu, si pre celle sępte soriore: li promitte unu venitoriu ferice. Bassera-bian'a, ficia cea mai mica, dar cea mai nefericeita, se plange astfelin cętra divinulu imperatu:

„Ventulu geme, ploia plange,
Erb'a nota 'n lacu de sange;
Cęci sub cut'a muscalęsa
Piere viti'a romanęsa!

Postu-amu sępte soriore,
Sępte dne 'ncantatore,
Sortea rea ne-a despartitu;
Si barbatulu mi-e urritu! . . .

Sufferinti'a mea e multa,
Ellu me bate, me insulta,
Si me stringe 'n lantieri grele,
Stinge limb'a maicei melle!

Dar ori-cętu ellu m'ar opru,
Eu in veci voiu totu iubi
Limb'a scumpa stramosiesca,
Limb'a dulce romanęsa!
Si-mi va fi de voi totu doru,
Sorioru, ce v'adoru! . . .“

Suntemu siguri, cę poem'a va fi primita cu placere de tota romanimea. Fara ai face critic'a si aprecierea, ce o merita, lipsindu-ne si tempulu, si loculu, salutămu pre dlu autore, si esprimemu aceea dorintia, cę cętu de currendu sę o vedemu reprezentata pre scena, unde are se faca mare effectu. — Dr. . .

Ispania. Adunarea nationale continuá fara intrerumpere consultatiunea a supr'a stergerii slaviei de pre Insul'a Portorico. D'in provincia sosescu sciri pre indestulitorie. Carlístii snt pretotindenea batuti de trupele guvernulu si de voluntari. Olzaga, consulele ispanu d'in Parisu, a rem nstratu la guvernulu francesu, d'in cauza, cę confiniele tierrei cętra Ispania sunt tare reu vighilate. Diariulu „Union" publica una proclamatiune a lui Alfons, fratele lui Don Carlos, adressata armatei ispane, in care o provoca a se uní cu carlistii, promitiendu toturoru officieriloru inaintare in rangu. Potearea armata a carlistiloru se dice a fi 35,000 barbati. Unu proiectu alu guvernulu cere formarea a 50 batalione de cęte 9000 omeni si unu creditu de 10 millicene spre combatterea crlistiloru. Autoritatile militarie recunoscuro Republic'a. Negotiatiunile, intre guvernul radicalii referitorie la divizarea Adunării Nationale si nou'a lege electorala, n'au incetatu. In Cataloni'a fura batute mai multe bande carliste.

Franc'ia. Desbatterile d'in Adunarea nationala sunt sgomotose. Gambetta combatte peopunerile comisiunii de 30, si dice, cę sunt copilarose si néga, cę Adunarea aru avę potere constitutoria; tierr'a voiesce dissolverea Adunării. Dupa ce a vorbitu Broglie pentru propunerile guvernulu, Thiers dechiará, cę la desbatterea speciale guvernulu va face dechiaratiunile necesarie. La desbatterea gen. Gambetta'a mai dissu, cę tier'r'a trebue se scie, d'aca ea se conduce spre monarc'ia seuu republica. Elu respinge infiintia-reca camerei boieriloru. Sunt degiá 1 millionu de subscrieri, cari pretindu dissolverea camerei. Partid'a republicana voiesce republic'a cu libertatile si stravechie. Elu respinge armele, ce co-

missiunea de 30 propune a se faur contra Democratiei. Ducele de Broglie si Audiffret Pasquier nu se alatura Republicei in sensulu strinsu alu cuventulu, ci causei publice. Mai vorbescu inca multi pentru si contru proiectulu guvern. In fine se cere inchiaiaru desbatterii generale, inse nu se accepta.

In 4. Marte contele Arnimu, consulele germanu cercetá pre Thiers presiedintele Republicei, si discursu multu tempu despre affacerile ispane. Se pare cę pre Thiers lu nesliniscesco eventualitatea, cę nisuintiele federalistiloru d'in Ispania nu sunt fara succesu, cęca ce sierbesce radicaliloru d'in Franc'ia de multa incuragiare.

Romani'a. Infintiarea bance fonciarie este si acuma un'a d'intr cele mai importante affaceri, ce occupu diaristic'a si atentiunea barbatiloru cari cunoscu poterea si influint'a astfelu de bance si, cari la fia care eventualitate sunt ingrigiti de bunastarea tierrei si fericirea poporelui ei. In dile trecute „Romanulu" publica epis tol'a deschisa a Dlu I. C. Bratianu adresata catra D. ministru Mavrogheni, inaffacerea bancei fonciarie. Se natulu acceptá legea despre beuturulu spirituose. In Adunarea deputatorulu ordinea dille este junctiunea calliloru ferrate romane cu celle austriace. Dupa lunga desbattere Adunarea respinse cu 49 contra 44 voturi proiectulu, pre sintatu de delegatii sectiunii, dupa calile ferrate romane s'aru fi impreunatu cu cele din Ungari'a la punctele: Isicani-Vulcanu si Vircirov'a Burdujeni si Timisiu-Brasieu.

Sciri electrice.

Vie'n'a, 4. Marte. Herbst a finitu reportulu despre reform'a electorale in 6. Marte se va impartí intre deputati ai in 7. Marte se va pune la ordinea dilei in camer'a deput. Unel sciri afirma, cę Dalmatienii assemene cę si Polonii nu voru partecipá la desbatterea a supr'a reformei electorale. Camer'a prim'i proiectele de legi referitorie la regularea salarielor officialiloru.

Berolinu, 4. Marte. Negotiatiunile, referitorie la evacuarea territorulu francesu de trupele germanu s'au inchiaiatu. Cetatea Belfort neci impregiurarea nu va fi evacuat pana la solvirea ultimei millarde.

Genev'a, 4. Marte. 300 c-tolic invita pre parintele Hiacintu la Genev'a. Hiacintu acceptá invitatiunea a promise a tienę prelectiuni.

Constantin'ia n'a, 4. Marte. Intre generariulu Ignatieff, reprezentantele Russeiei si intre Porta s'a ecatu correspondentia cam irritata pentru emigratiunile d'in Caucasu in imperiulu ottomanu.

Versali'a, 4. Marte. Asta-di s'inceputu discussiunea a supr'a introductiunii proiectulu comisiunii de 30 Thiers va vorbi mane.

Burs'a de Vien'a de la 4. Martiu 1872

5%, metall.	71.70	Londra	109.
Imprum. nat.	74.50	Argintu	107.60
Sorti d'in 1860	104.75	Galbenu	5.17
Act. de banca	985.—	Napoleond'or	8.71
Act. inst. creu.	341.75		

Propriet., edit. si red. respundet. :
ALESSANDRU ROMANI